

Circulaire oplossing: Vlaams Gewest, België

Circulaire gebouwen worden realiteit – Het proefproject van de Bibliotheek van Zoersel

Plan voor de renovatie van de bibliotheek van Zoersel Bron: Eigen beeld van het proefproject

Grootte:

6.9 miljoen

Gemeente Zoersel: 22.500 inwoners

BBP:

Vlaanderen: per hoofd van de bevolking 47.300 euro

Geografische informatie:

Noord-Europa

Overwegend stedelijk-landelijk:

Vlaanderen heeft zowel stedelijke als landelijke gemeenten; dit proefproject richtte zich op kleine tot middelgrote gemeenten (tot 50.000 inwoners)

Innovatieranglijst:

Leider

Sectoren:

Bouw en gebouwen

Tijdsbestek:

September 2022 – Oktober 2025

Circulaire strategieën

reduceer (reduce)

hergebruik (reuse)

recycleer (recycle)

denk om (rethink)

regeneer (regenerate)

Contactpersoon:

Vlaanderen Circulair

Elmar Willems (elmar@vlaanderen-circulair.be)

Jolien de Graeve (jolien@vlaanderen-circulair.be)

Zoersel: Bert Oris (bert.oris@zoersel.be)

Meer informatie:

[Vlaanderen | Initiatief Circulaire Steden en Gewesten](#)

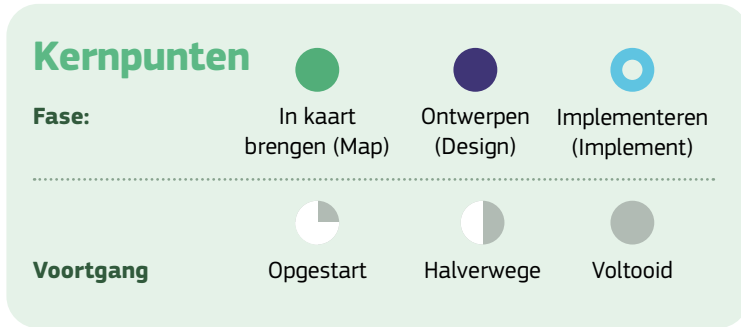
Overzicht van de oplossing

Vlaanderen Circulair is een koploper op het vlak van circulaire economie, met als eerste doelstelling de circulaire principes te verankeren in het Vlaams Lokaal Energie- en Klimaatpact, een klimaatkader dat door de meeste gemeenten is goedgekeurd. Toen het updateproces van het beleid vastliep, verlegde Vlaanderen de focus naar samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Daarbij werden richtlijnen en tools voor circulair bouwen ontwikkeld en gedeeld, en getest via een demonstratieproject in Zoersel. In het kader van een Horizon Europe-project wordt een openbare bibliotheek in Zoersel gerenoveerd. Het gebouw wordt omgevormd tot een circulaire, energie-efficiënte en aantrekkelijke ruimte. Het project fungeert als een leermodel en laat zien hoe circulair ontwerp, circulaire aanbestedingen en hergebruik van materialen in de praktijk kunnen worden toegepast. Zo wordt een repliceerbaar model geboden voor andere gemeenten in het gewest.

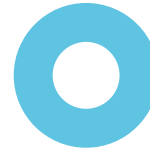
✓ CCRI-Methodologie Stap Voltooing Status:

De [CCRI-methodologie](#) is een hulpmiddel voor beleidsmakers en besluitvormers bij lokale en gewestelijke overheden. De methodologie beschrijft de belangrijkste activiteiten en mijlpalen in de succesvolle ontwikkeling van een circulaire oplossing, verdeeld in drie fasen - (Map) In kaart brengen, (Design) Ontwerpen en (Implement) Implementeren. De visuele checklist geeft in één oogopslag weer hoe het demonstratieproject Bibliotheek Zoersel vordert op weg naar deze resultaten.

- Belangrijkste lokale spelers in kaart gebracht en geprioriteerd
- Circulaire economie-team samengesteld
- Bestuursstructuur opgezet
- Verbintenissen tussen belangrijkste spelers formeel vastgelegd

Coördinatieplan voor belanghebbenden

- Circulariteitsbaseline vastgesteld
- Circulaire acties geprioriteerd
- Effectenbeoordeling van circulaire acties afgerond
- Gedeeld begrip van de relevantie, haalbaarheid en mogelijke effecten van de oplossing

Actieplan circulaire economie

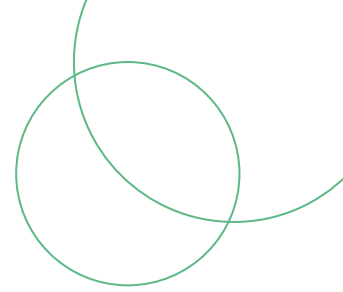
- Historische financiering van circulaire acties en bestaande financieringsmogelijkheden in kaart gebracht
- Bedrijfsmodellen en economische beoordeling
- Risicobeoordeling en risicobeperkingsplan gedefinieerd
- Monitoringsplan opgezet

Investeringsplan circulaire economie

Achtergrond en doelstellingen

i Beleidscontext:

Vlaanderen is toonaangevend op het gebied van klimaatbeleid en circulaire economiebeleid. Het platform [Vlaanderen Circulair](#), dat is ondergebracht bij de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, bundelt de gezamenlijke ambities en acties van een brede waaier aan stakeholders. Een belangrijk beleidsinstrument in Vlaanderen is het [Vlaams Lokaal Energie- en Klimaatpact](#) (LECP), dat bijna 300 gemeenten samenbrengt in lokale maar gewestelijk gecoördineerde actie.

Tijdens de duur van de CCRI-steun evolueerde de Vlaamse beleidscontext. De aanvankelijke focus op de bijdrage van de circulaire economie (toegepast op de bouw) aan het LECP zag er veelbelovend uit, met sterke politieke steun, financiële regelingen en extra prioriteiten voor het zorgvuldig omgaan met kritieke grondstoffen en het belang van de rol van sociale economiebedrijven (zie bijvoorbeeld [sociaal-circulaire hubs](#)). De ondersteuningsperiode viel ook samen met het Belgische voorzitterschap van de EU, waardoor Vlaanderen nog meer zichtbaarheid kreeg om zijn leidende rol te tonen.

Na de verkiezingen van 2024 verschoven de gewestelijke prioriteiten. Hoewel circulaire economie hoog op de agenda blijft staan en lokale overheden een centrale rol blijven spelen, werd het LECP als richtinggevend ondersteunend kader minder relevant geacht en leidden budgettaire beperkingen tot zowel minder investeringen in circulaire economie als minder steunregelingen voor klimaatmitigatie en -adaptatie.

x Probleem:

Circulair bouwen en renoveren is nog steeds duurder als het gaat om de initiële investeringskosten ([meestal 10-15%, maar soms tot 70%](#)). Hoewel deze kosten gedeeltelijk kunnen worden terugverdiend in de onderhouds- en exploitatiefase, is dit moeilijk te rechtvaardigen voor gemeenten die met jaarlijkse begrotingscycli werken. Circulair bouwen en renoveren zijn ook nog steeds vrij ongebruikelijk in kleinere gemeenten, die niet altijd de capaciteit, technische ervaring en/of middelen hebben om dit te doen. Tegelijkertijd vormen de kleinere gemeenschappen de meerderheid van de Vlaamse bevolking (tot driekwart) en ontvangen ze 60% van de gewestelijk verdeelde toelagen en subsidies van de Vlaamse overheid. Voor de implementatie van circulaire en klimaatacties moeten we dus rekening houden met de dagelijkse ervaringen en structuren van kleinere steden.

🎯 Doelstellingen:

- Het politieke momentum voor de circulaire economie in Vlaanderen behouden (circulariteit, klimaatactie en circulaire sociale economie kaderen als aanjagers voor een bloeiend en veerkrachtig gewest), ondanks de verandering in politieke prioriteiten.
- Deze principes toepassen via een demonstratieproject, met als doel voorwaarden en inzichten te ontwikkelen die circulaire gebouwen (bijvoorbeeld een bibliotheek en het bredere gemeentelijke gebouwenbestand) haalbaar en concreter maken.

Belanghebbenden

Solution Leader(s):

Overheid

Verschillende belanghebbenden waren betrokken bij de implementatie van deze oplossing. **Vlaanderen Circulair** (CCRI-proefproject) maakt deel uit van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, een gewestelijke overheidsinstantie die een formele aanvraag heeft ingediend bij het CCRI en die een schakel vormt tussen beleid en praktijk, actieagenda's, financiën, communicatie en onderzoek en meer. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten trad op als multiplier en kennismakelaar en speelde een belangrijke rol bij de voorbereiding en verspreiding van de publicatie en de follow-upworkshops.

Ondersteund

Overheid

Financierings- en adviesorganen

Particuliere sector

Onderzoek en academische wereld

door:

Zij hielpen bij het kiezen en aan boord halen van de gemeente Zoersel als belangrijke begunstigde van de technische bijstand van het CCRI (verleend door [VITO](#), het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek).

Voordat Zoersel met het CCRI ging samenwerken, werkte het samen met [Kamp C](#), dat advies gaf over de circulaire openbare aanbesteding van een bibliotheek, die werd uitgevoerd door [Cuypers & Q](#) (architecten) en [Beneens](#) (bouwbedrijf).

Tijdens de proefjaren van het CCRI waren er nog andere belanghebbenden betrokken bij het debat over de voordelen en mogelijkheden van het combineren van circulaire bouwprincipes en klimaatbeleid. De belangrijkste zijn het Vlaams Agentschap voor Energie en Klimaat, het Departement Binnenlandse Zaken, het Departement Leefmilieu en het Agentschap Ondernemerschap en Innovatie.

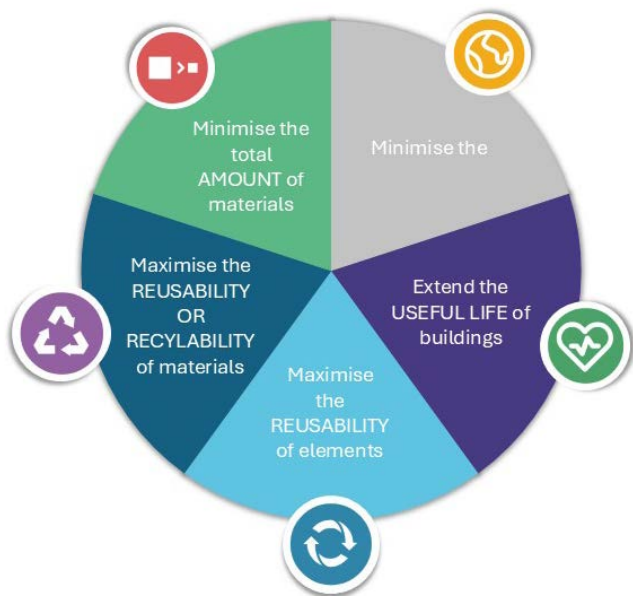
Resultaten en impact

Resultaten

WAT

Vlaanderen en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten hebben met succes een duurzaam kader opgezet om circulariteit in de bebouwde omgeving in alle gemeenten te bevorderen. Hun gezamenlijke inspanningen hebben het bewustzijn vergroot, praktische richtlijnen voor lokale overheden opgeleverd en een concreet demonstratieproject ondersteund dat laat zien hoe circulaire principes (weergegeven in figuur 2 hieronder) kunnen worden toegepast in de openbare bouw.

Figuur 2: Vijf principes van circulair bouwen

Bron: Gebaseerd op de [brochure](#) 'Lokaal circulair bouwen: starten met circulariteit in jouw gemeentelijke (ver)bouwprojecten', ontwikkeld door Vlaanderen, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en CCRI.

WAAROM

Door te laten zien dat een kleine gemeente als Zoersel met succes circulaire principes kan toepassen, wordt een krachtige boodschap afgegeven: als zij het kunnen, kunnen wij het ook. Het renoveren van een openbaar gebouw zoals een bibliotheek om circulaire principes te demonstreren, zorgt niet alleen voor zichtbaarheid en maatschappelijke waarde, maar inspireert ook jongere generaties die deze ruimtes vaak bezoeken. Bibliotheken staan zelf voor circulariteit door de deeleconomie, wat het concept nog meer kracht bijzet. Algemeen versterken deze inspanningen de gewestelijke capaciteit voor circulair bouwen en bieden ze een model dat andere gemeenten kunnen repliceren.

HOE

De gezamenlijke inspanningen van Vlaanderen, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en Zoersel hebben de gewestelijke capaciteit voor circulair bouwen uitgebreid, praktische richtlijnen voortgebracht en replicerbare lessen voor kostenefficiënte circulaire openbare gebouwen opgeleverd.

- **Circulariteit vertalen naar lokale realiteiten: richtlijnen circulair bouwen.** Een belangrijke output was de brochure "[Lokaal circulair bouwen](#)", die werd ontwikkeld door Vlaanderen, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten en het CCRI. Deze brochure bood toegankelijke en praktische richtlijnen voor circulaire gebouwen, waardoor de circulaire economie een centrale plaats kreeg in het lokale klimaatbeleid. Door de publicatie en verspreiding in het Nederlands en Engels is het bereik ervan uitgebreid naar steden doorheen het gewest, zoals Kortrijk, Diest en Mechelen.
- **Circulaire principes demonstreren: overheidsopdracht voor de renovatie van de bibliotheek in Zoersel.** Het demonstratieproject bracht de principes uit de brochure in de praktijk en leverde belangrijke inzichten op (zie afdeling 1.5). Er werd een openbare aanbesteding uitgeschreven, waarbij de winnende en geselecteerde offerte werd gegund vanwege de hoge technische scores op het gebied van circulaire economie en energie-efficiëntie. De initiële investeringskosten lagen echter aanzienlijk hoger dan begroot door de gemeente. Het project leverde waardevolle inzichten op over het vinden van een evenwicht tussen circulaire ontwerpqualiteit en kostenbeperkingen. Ook hielp het proces bij het zoeken naar strategieën voor kostenoptimalisatie en circulaire aanbestedingsoplossingen die toepasbaar zijn op toekomstige projecten.
- **Repliceren en opschalen: een Digital Building-logboek ontwerpen.** Om toekomstige circulaire gebouwen te beheren, heeft Zoersel het gebruik van een Digital Building-logboek (DBL) onderzocht. Deze aanpak laat zien hoe digitale tools kunnen helpen bij het nemen van datagestuurde beslissingen over onderhoud, renovatie en hergebruik van materialen. Er werd een rapport op

maat opgesteld, dat een raamwerk oplevert dat Zoersel en andere gemeenten kunnen aanpassen om circulaire principes in hun vastgoedbeheersystemen te integreren. Een vereenvoudigd formaat en een set parameters en integratiestappen werden voorgesteld om te testen door een gewestelijke groep vastgoedbeheerders.

Engagement in een oogopslag:

10

Vlaamse gemeenten
actief betrokken

1

demonstratieproject
geïmplementeerd

+60

deelnemers bereikt via evenementen
van Vlaanderen en de Vereniging
van Vlaamse Steden en Gemeenten

2

gepubliceerde bronnen
(ambitiekaart en brochure)

Impact:

Circulaire vooruitgang in Vlaanderen ondersteunen

- Vlaanderen en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten blijven zich inzetten voor circulaire economiepraktijken bij lokale overheden. Via specifieke sessies en nationale evenementen gingen meer dan **10 Vlaamse gemeenten en 60 vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen** rechtstreeks aan de slag met de CCRI-principes, en voerden zo het gewestelijke engagement voor circulariteit op.
- Vlaamse partners deelden ook hun ervaringen op belangrijke Europese en internationale evenementen - waaronder de conferentie ['Translating the European Green Deal into Local Action'](#) (maart 2024) en het [World Circular Economy Forum](#) (april 2024) - en lieten zien hoe gewestelijke coördinatie lokale actie kan versnellen.

Circulariteit in de praktijk aantonen: bibliotheek Zoersel

- Demonstratie van hoe circulaire principes tastbare ecologische en sociale waarde kunnen opleveren, zelfs binnen krappe gemeentelijke budgetten. Het project verbeterde de functionele ruimte, verminderde het energieverbruik en behield de waarde van het gebouw op lange termijn.
- Er is ook een Digital Building-logboek ontwikkeld om het gebouwenbeheer te professionaliseren en gegevensgestuurde beslissingen over onderhoud, hergebruik en investeringsplanning mogelijk te maken.

Circulaire renovatie van de openbare bibliotheek in cijfers:

Verbeterde
functionele ruimte:

500 m²

(uitgebreide bibliotheek,
speelgoedbibliotheek,
werkruimtes, wintertuin)

Geschatte vermindering
van broeikasgasemissies:

~250 ton

CO₂/jaar in totaal
vermeden

Jaarlijkse energiebesparing:

**~200,000
kWh/jaar**

bespaard door (dak/vloer)
isolatie & nieuwe verlichting

Minder

bouw- en sloopafval

en hergebruik van
bouwmaterialen
mogelijk gemaakt

(inclusief meubilair, houten vloeren,
lambrisering en trapelementen).

Langetermijnvoordeel:

behoud van de waarde van de openbare
bibliotheek, verbeterde gebruikerservaring
en hernieuwde aantrekkingskracht
van het centrum van Zoersel.

Samen bevestigen deze resultaten dat circulair bouwen zowel praktisch als schaalbaar kan zijn. De ervaring van Vlaanderen toont aan hoe gecoördineerde gewestelijke actie, toegankelijke begeleiding en praktijkgerichte demonstratie de circulaire transitie in alle Europese gemeenten kan versnellen.

Uitdagingen en geleerde lessen

Factoren die implementatie bevorderen

- **Lokale politieke ambitie als basis:** Brede en partijoverschrijdende politieke steun is essentieel voor het opstarten en realiseren van circulaire bouwprojecten.
- **Sociaal momentum:** De zichtbaarheid en centrale ligging van het demonstratiegebouw/-site maakten het tot een sociaal project. Voorkeuren van burgers en belanghebbenden werden actief geïntegreerd in het hele proces.
- **Europese initiatieven als katalysatoren:** De koppeling met EU-brede initiatieven/netwerken/projecten (bijv. het [EHHUR](#)-project) hielp om barrières te doorbreken en zichtbaarheid te krijgen, wat kan leiden tot een sneeuwbaaleffect aan steun.

Belemmeringen voor implementatie

- **Immature circulaire markt:** De markt voor circulaire producten en materialen blijft onderontwikkeld, wat leidt tot uitdagingen op het gebied van kwaliteit, levering en prijs. Financieringstekorten worden vaak overbrugd door ad-hocbeurzen of -subsidies.
- **Tijdgerelateerde kostenstijgingen:** complexe circulaire projecten zijn gevoelig voor vertragingen, die tot 50% van de kostenstijgingen kunnen veroorzaken, vaak meer dan de extra kosten van de circulaire specificaties zelf.
- **Beperkte lokale capaciteit:** beschikbaarheid van deskundig personeel op gemeentelijk niveau is cruciaal, maar niet vanzelfsprekend voor kleinere en middelgrote gemeenten.
- **Stijgende bouwkosten:** strengere normen en marktomstandigheden hebben de bouwkosten doen stijgen (geschat op ~20% duurder over 5 jaar). Gemeenten moeten financieringsmechanismen dienovereenkomstig plannen.

Getrokken lessen

- **Capaciteit kan worden opgebouwd via partnerschappen:** De ervaring in Zoersel laat zien dat ook kleinere gemeenten met weinig capaciteit/ervaring circulaire projecten kunnen uitvoeren door tijdelijk externe expertise in te schakelen. Het inhuren van een kennismakelaar (Kamp C) bleek effectief bij het begeleiden van aanbestedingen en het leggen van contacten met leveranciers.
- **Begin met bestaande openbare gebouwen:** het renoveren van bestaande gebouwen is een effectieve ingang voor circulaire praktijken omdat het:
  - Voortbouwt op locaties met lokaal erfgoed en emotionele waarde.
  - Overheidsinstanties in staat stelt om het goede voorbeeld te geven, om 'te leiden door te doen'.
  - Mogelijkheden biedt voor participatie en educatie van de gemeenschap (bijv. locatiebezoeken).
- **Timing is belangrijk voor politieke betrokkenheid:** er was twee jaar voorbereiding nodig om de renovatiespecificaties goed te keuren - vroegtijdige afstemming met besluitvormers is van cruciaal belang.
- **Circulariteit presenteren als een middel om decarbonisatie en sociaal welzijn te bevorderen:** circulaire projecten - zoals dat van Zoersel - moeten worden gepresenteerd als projecten met meerdere voordelen (op milieu-, sociaal en economisch gebied) en als aanjagers van decarbonisatie, sociaal welzijn en economische veerkracht.
- **Naar de volledige levensduur kijken:** circulair bouwen/renoveren van openbare gebouwen is veel meer dan alleen focussen op het verminderen van bouw- en sloopafval; het richt zich op multifunctionaliteit, levensduur en flexibiliteit. De kosten zijn meer dan de initiële investeringskosten, het is belangrijk om rekening te houden met beheer en onderhoud om de voordelen van circulair bouwen aan te tonen. Door specifiek te verwijzen naar de Life Cycle Costs (LCC) in aanbestedingsdossiers en als onderdeel van de gunningscriteria, kan de volledige waarde van circulair ontwerp worden benut.
- **Integreer kostenbeheersing in een vroeg stadium:** Kostenoptimalisatie is het meest effectief in de *fase vóór* de gunning van een opdracht; zodra een aanbesteding is gegund, zijn grote kostenbesparingen moeilijk te realiseren.
- **Zorg voor financiële haalbaarheid op de lange termijn:** circulaire renovatie van gebouwen blijft relatief duur omdat het een proefproject is; deze extra kosten zijn moeilijk op te brengen voor kleinere en middelgrote gemeenten die te maken hebben met financieringsuitdagingen; er moet gezocht worden naar structurele financiering, bijv. via speciale ondersteuningsprogramma's en/of het reserveren van Europese fondsen (bijvoorbeeld EFRO).
- **Gebruik digitale tools om prestaties te beheren:** Digital Building-logboeken (DBL) helpen bij het bijhouden van onderhoud, energieverbruik en renovatiegeschiedenis, waardoor benchmarking en kostenbeheersing mogelijk worden. Hierdoor verschuift de focus van eenmalige investeringen naar levenscyclusgebaseerd beheer, wat efficiëntere, gegevensgestuurde besluitvorming ondersteunt.

Het project biedt een repliceerbaar model voor kleine en middelgrote gemeenten die circulaire renovatie zowel betaalbaar als meetbaar willen maken.

Tips voor replicatie

Wat repliceren?

- Ontwikkel circulaire principes in aanbestedingen voor openbare gebouwen:
  - Zoek een evenwicht tussen circulaire/duurzaamheidsoverwegingen en betaalbaarheid in de gunningscriteria.
  - Neem flexibiliteit op in aanbestedingsspecificaties (bijvoorbeeld werken met een makelaar, met bepaalde tools en met risicobeperking).
- Zorg voor een sterke sociale betrokkenheid bij het project:
  - Stimuleer deelname van lokale gemeenschappen door middel van enquêtes, adviesgesprekken met gemeentelijke diensten en participatieve sessies met professionele belanghebbenden, bewoners, scholen en maatschappelijke organisaties.
  - Zet een werkgroep op met vertegenwoordigers van belangrijke belanghebbenden die maandelijks bijeenkomt om het project te bespreken.
  - Gebruik digitale tools (bijv. [GRO](#)) om de voorstellen van de bouwteams te vergelijken en opties voor discussie binnen de werkgroep te visualiseren.

Wie kan dit repliceren?

- Gemeenten die circulaire principes willen toepassen in bouwprojecten, met een evenwicht tussen ecologische, economische en sociale prioriteiten.
- Specifieke gewestelijke multiplicatoren en kennismakelaars die specifiek actief zijn in hun regio (bijv. intermediaire organisaties, innovatiehubs) die gemeenten kunnen begeleiden en in contact kunnen brengen met relevante expertise.

Hoe repliceer je het?

- Plan ambitieus maar blijf flexibel: Het einddoel is duidelijk, pas je steeds weer aan als er tegenslagen zijn.
- Zorg voor politieke steun van alle partijen: Koppel circulariteit aan bredere beleidsprioriteiten zoals decarbonisatie, welzijn en sociale inclusie.
- Begin met zichtbare openbare gebouwen (laaghangend fruit): focus op openbare gebouwen die een plek een identiteit geven en kunnen dienen als voorbeeld van circulaire renovatie.
- Gebruik bestaande richtlijnen: Zet de [Brochure](#) en de [Ambitiekaart](#) in om een gemeenschappelijk begrip van circulaire principes in de hele waardeketen te ontwikkelen.
- Werk samen met ervaren partners: Werk samen met aannemers en architecten die al over geavanceerde kennis en expertise op het gebied van circulariteit beschikken.
- Pak capaciteitstekorten aan: Kleinere gemeenten kunnen overwegen om capaciteit uit te besteden. Overweeg bijvoorbeeld om tijdelijk een kennismakelaar in te schakelen die gespecialiseerd is in circulaire overheidsopdrachten.
- Breng materialen in kaart en beheer ze: Breng bestaande materiaalstromen en mogelijkheden voor hergebruik in kaart. Ontwikkel op middellange termijn een Digital Building-logboek (DBL) om efficiënt en effectief gebouwbeheer mogelijk te maken.
- Zorg voor duidelijkheid in de regelgeving: Stem af op veiligheidsnormen en bouwvoorschriften om hergebruik van materialen te vergemakkelijken.
- Controleer de kwaliteit in een vroeg stadium: Zorg ervoor dat secundair materiaal in een vroeg stadium door derden wordt geverifieerd, zodat er geen gebrek aan vertrouwen in de kwaliteit ontstaat.
- Analyseer de kosten proactief: Voer een hotspotanalyse uit na de gunning van de opdracht (en anticipeer hierop in de aanbestedingsdocumenten) om extra kostenbesparingsmogelijkheden te identificeren.

Bronnen en contacten

- [Brochure 'Lokaal circulair bouwen: Lokaal circulair bouwen: starten met circulariteit in jouw gemeentelijke \(ver\)bouwprojecten'](#)
- [Ambitiekaart voor lokale besturen](#): Kader om je prioriteiten en circulaire strategieën voor ontwerp en bouw te bepalen en de bijpassende acties te kiezen die lokale overheden dienovereenkomstig kunnen implementeren.
- Extra tools beschikbaar op de website [Circulair Vlaanderen](#).